

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН

ИЗЛАЗИ:

СВАКОГ 1. ДАНА У МЕСЕЦУ НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ.

Цена је годишња 2 круне; за Србију 2¹/₂ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ЖЕНСКА АКАДЕМИЈА НАУКА.

У француској се штампи недавно повела реч о женској академији наука у Француској. Многа јавна гласила расправљала су о томе, а нека од њих ишла су и тако далеко, да су чак објавили и потпуну листу четрдесет лепих бесмртница. Доста је интересантно, шта о њима пише „Journal des Debats.“

„Истину рећи, слава тих четрдесет није увек блистала заслепљивом светлошћу, и ако се мора закључити да између четрдесет академика јакога пола има их и доста незнатних. Но, ова би примедба још боље важила за лепо пол. Од њих четрдесет могло би се без размишљања избројати само пет, које би заиста с пуним правом носиле то име, и још десетак, претурајући сваки угао по својој памети, да би смо пронашли и њих и списе им; а остатак, било би узалудно и мучити се тражећи их, јер вам њихова имена не би ништа казала, пошто су то саме славне списатељке за женске новине.“

Но ипак је овај пројект направио толику галаму у париској журналистици, да се један новинар решио да оде код неких од будућих бесмртница и да дозна њихово мишљење о томе.

Код гђе Јулије Адам уредника „Nouvelle

Revue“, која би у првом реду с пуно права могла бити академик и код које је прво и отишао, — није био примљен, јер је госпођа морала послом изаћи. Но како је била извештена о његовој посети, оставила му је карту на којој му писаше, да још нема одређеног мишљења о томе, али ће га извесно имати, док то питање буде проучила. И овде се огледа мудрост жене, која два пут месечно решава важније политичке и дипломатске проблеме. Она неће, дакле, да говори док зрело о том питању не размисли.

Гђица Јованка Шовен лепо доктор права, која ће без сумње скоро моћи заступати пред судом мајке и жене француске, одговорила је на његово писмо строго и озбиљно, као што и личи жени од закона. „Не одобравам, говори она, идеју о остварењу женске академије наука. На што та академија? Ако се списатељке осећају способне за академска места, за што се не кандидују за академике? Врата париске академије наука, као и многа друга већ што су, отвориће се, будите уверени, једног дана и пред женом. Ја верујем у успех и триумф женског покрета. Баш с тога и не одобравам овај пројект, који би, кад би се остварио, био довољан, да нас

изложи вештачком подсмеху и да посведочи раније суштаствовање два пола са ривалистичком вештином. Женска академија наука била би једна нова котерија. Дакле, није потребна. Имамо ми, што боље да урадимо него да се скупљамо под изговором литерарних питања, а у ствари, да задовољимо своју малу сујету и да измишљамо нове тоалете.“

За тим је био код гђе Даниела Лесије, која је добар романиста. Она се мало прошала на рачун академије жена. „Тако дивно и тако париски академија жена!“ Но, у ствари она озбиљно мисли да би академија те врсте учинила женскињу знатних услуга, па ма само и да окуражи женску литературу. Тако би и списатељке добијале награде за своје списе. Истина да је академија наука у Француској, досуђивала по коју награду и књижевницима нашег пола, али је ипак од два писца једнаке способности и различитог пола увек човек био тај, који је односио победу, јер су се господа академици бојали, да се покажу и сувише галантни.“

Најзад запита и гђу Едмонда Ростана, која му одговори весело и врло смишљено. Она мисли, да би тамо било врло, врло занимљиво, јер би извесно било и нарочитих костима, без сумње каква лепа зелена хаљина нежне ниансе. И да би то било врло лепо, кад би се у свечаним приликама поред осталих конституисаних тела, виделе и четрдесет лепих бесмртница. Јер би оне морале бити све лепе и младе,

по што старе госпође не умеју бити кокетне. А ако би се жене — академици показале неукусно обучене, онда — збогом дражи! Но она озбиљно мисли да женама не треба академија наука, пошто је немогуће да се скупе четрдесет жена да већају озбиљно о литерарним питањима. Јер чим се жене нађу између себе, логика и разум не светле баш тако у њиховим разговорима.

„По мом меродавном мишљењу — вели она — жена није створена да сама корача. Њој треба мушких савета. Ја мислим да би се женска академија наука могла остварити само под једним условом, а тај је: да се свака „зелена хаљина“ ангажује да слуша савете: оца, мужа или брата.“

Ето чиме се занимају Французи и Францускиње. А ми Српкиње, о чему ми треба сад да мислимо и којим би се питањима ми сад занимале? Ја мислим, да бих са свим згодно могла да употребим ову реченицу госпођице Јованке Шовен: „Имамо ми много шта боље да уредимо.“ Нама не достаје много што шта потребније, као на првом месту: завод за васпитање врлих матера, правих Српкиња, добрих васпитачица, које би нам одгајиле, Југовиће, Обилиће, Рајиће, Караџиће и друге, и Српкињице, којима би биле идеали: царица Милица, Јевросима мајка, кнегиња Љубица и друге узор жене рода српског. Ето то би била најбоља академија наука, коју би српске жене оствариле.

Ниш, априла 1898.

Нада.

СА МНОМ. . .

Са мном ће се сада, јади да се друже,
Дани ће ми свитат пуни јада туге...
Ја ћу живет лепо, што нико на свету,
Плакаћу кад хоћу, ал пред светом нећу,
Јер какви су људи, реће, том је лако,
Неће се вероват, смејо се ил плако.

Кад ме почну бјити, ил мало ил јако,
— И на то сам вичан, са мном бива тако —
Ја плакати нећу, онда ћу да певам,
Јер пред светом нећу никад да запевам!
Људи ће се смејат и ругат ме свако,
А неки ће рећи: „тај је дирнут малко!“

Турија.

И што год ми пруже, све ћу испит радо,
И вино ћу примит, срце ми је младо,
Па весеље воле, а без вина није
Јер где се весели, ту се оно пије!
А пруже л ми жучи — то нећу узети
Много сте већ дали — о људи проклети!

Мој је живот са вас, — ја вам не знам касти —
Пун горчина, бола, без икакве сласти
Ваше лепе речи, а подмукла дела,
Убијају душу, уништују тела,
Па паднем ли и сам, крај ће бити свему
Ви ћете ме жалит: „млађан живот свену!“

Јова З. Мед.

МАРИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋКА рођ. ГАВАНСКИ

чланица добротворне задруге Српкиња Новосатниња,
народна добротворка, рођ. 1826 † 1898.

Хоћеш ли да познаш човека, загледај му у дела, јер дела су плод мисли жѐља и тѐжња човекових; она су цвет и плод човечјег стабла и украс човечја бића. По њима ћете познати племенитост душе и срца сваког сина и ћери народа свога у њима ћете огледати величину, снагу и садржину душе човекове.

И Господ наш, Исус Христос, рекао је: по роду ћеш познати дрво, а народ је наш казао у својој најпунијој и најдивнијој песми: „Кад човека самрт нађе, ништа собом не понесе, већ скрштене беле руке и праведна дела своја.“

Човеку се за живота не може загледати у душу и срце пуном сигурношћу. Тек кад се под њим рака отвори; и кад се ашовом, гробарским раскину везе овог и вечног живота нашег, — онда се може јасно и отворено загледати у душу човекову и онда се може из ње читати, шта је сновала, градила и подизала, та душа, па према томе можемо и да ценимо и поштујемо, величамо или осуђујемо рад и дела појединих својих сапутника овог привременог и патничког живота.

И под горњом покојницом Маријом Димитријевићком отворила се рака вечности 3. (15.) о. г. и скрила јој одећу душину, а нама, отворила врата њеног привременог живота да можемо загледати на дно душе и рада њеног, те да видимо, шта је то тело скривало, чему је сасуд било?

Отворимо дакле мало листак последње воље њене, па ћемо се одмах уверити, да је на њему исписана душа и срце миле нам покојнице, а кроз танак покривач лепог заједничког живота њеног не давно преминулог, садруга, пок. Милоша Димитријевића, председника „Матице Српске“ итд видићете, да су то биле две племените душе, милостивог и родољубивог жара,

које нису питале само своје ја, него су делали, мислили и радили и за другог, за својту као и за шири круг, за народ свој, у пуном уверењу, да би се сасушила и породична грана, кад се стабло народно не би заливало милодарима оних, којима је преблаг творац дао средстава и снаге за рад, а није им дао од срца порода, као овим покојницима, те су по тим мислима и делали.

Како је њен покојни супруг напрасном смрћу отишао пре две године несвршена посла Богу на истину, то је ова, као аманет његов и свој извршила и на писмено оставила родбини око 35.000 фор. и све покућство; а остало имаће наменула је на народне просветне и хумане цели.

Највећим даром даривала је „Матицу Српску,“ коју је њен пок. супруг као председник исте пазио и неговао као дете своје пуних седам година. Њој је доделила: 10.000 фор. и кућу у вредности од 15 до 16000 фор; српској вел. гимназији у Нов. Саду 4000 фор.; српској вел. гимназији у Карловцима 2000 фор. те је тако знатно подстакла огањ народне љубави за ова два просветна огњишта с ове стране, баш сад, кад су народни фондови почели да усишу. Долила је уља љубави своје и у наш млади учитељски завод, наш српски учитељски конвикт у Новом Саду у своти од 5000 фор. а тако исто обдарила је и фонд св. савски у Карловцима са 5000 ф. те је и у тим кандилима ојачала пламен човекољубиве потпоре, да светле оним трудбеницима, што предњаче на путу вишег културног полета у народу своме.

Није заборавила ни на храм српске више женске образованости, на новосадску срп. вишу девојачку школу, те је и њој доделила 1000 фор. а мезимчету нашем, срп. народ. позоришту пружила је ленту мира од 2000 фор.

Тако је ова покојница, по саслушању свога повереника г. *Лазара Милошевог* управитеља централног завода у Нов. Саду, као извршиоца тестаментa, а по претходном заједничком договору са својим *пок. другом Милошем Димитријевићем*, с којим је свој век провела у примерној љубави, слог и међусобном поштовању, прешла све поље народног добра и свако по могућству даривала и потпомогла, те је са својим добрим супругом, од данас,

стала у ред наших највећих добротвора, а својим узор делима оставила нама и потомству захвалну успомену за сва времена, и народ, ако је свестан, а то је показао према досадањим својим великанима, знаће и њихову успомену поштовати и с колена на колена преносити знаке топле благодарности и кад год доспе до вечне им куће повикаће с нама, који их отпратисмо тамо: Слава вам, мили покојници наши! Вечна ти хвала дарежљива душо Марија!

У ЗАНОСУ.

Шетајући једног дана,
По пустињи — у самоћи,
Спазим старца, бледа, стара,
Бришућ' своје сузне очи.

Упутим се право њему
И запитах: „ко си старче“? —
„Твој пријатељ, — дете моје!
И због тебе старац плаче!“

О Боже мили! ко је ово?
Поглед му је — онај исти!
Али — он је давно умро — —
Грозно нешто! — дух — нечисти!

„Умири се! — ја сам пророк;
— Сјај мој беше кратка века —
Ал' у другом, лепшем свету,
Сазнао сам: шта Те чека!

Девојачко Твоје доба
Доживеће скорим крај;

Оставићеш мајку, сеје
И свој мили завичај.

Оставићеш сву слободу,
Своје књиге — цео рај!
У туђини — шта те чека?...
Усиљени загрљај!

На вратима новог дома,
Сустрешће те нови род,
Туђег срца хладна љубав,
Што не рађа среће плод.

А твој осмех? — горка судба!
Све несреће људске сплет,
Лебдеће на лицу твоме,
Јер — тако је хтео свет!“

— — — — —
Шта то чујем? — је л' то јава?
Је ли ноћ — ил је дан?
.... Ја се тргох, — хвала Богу!
— Беше само страхан сан!

Калимегданна.

Д О П И С И.

В. Кикинда. (*Забава Добротворне Задруге Сркиња.*) Још нам је живо у памети лепа и величанствена прослава двадесетгодишњице опстанка наше задруге Сркиња, коју је она одржала 1893. год. и којом приликом је поздрављена из свих српских крајева добивши хвалу и признање за племенити рад, који је за то време вршила.

Ове године се навршило двадесетпет година како је основана задруга Сркиња код нас. Двадесетпет година је како су наше вредне Сркиње у задатак себи ставиле, да сиротињи

помажу, сиромашну и без родитеља остављену децу на пут извађају и корисне чланове друштву људском дају, старима и изнемоглима помоћи пружају; све те племените дужности су наше Сркиње кроз двадесетпет година с највећом вољом и готовошћу вршиле. У славу тога кориснога и сваке хвале достојног двадесетпетгодишњег рада приредила је задруга забаву на Бурђев дан.

Беседу је отворио мушки збор певачког друштва „Гусле“ са морнарском песмом из оперете

„Менкуци“ уз пратњу војничке музике. Песму је наш истина малени, али врло вредни мушки збор отпевао врло добро. За тим је свирачки збор свирао један квартет на опште задовољство присутних. Морамо признати да нас свирачи изненадише својим лаким, вештим свирањем, те их је публика у више маха бурним тапшањем поздравила. После свирке дошао је наш добро познати а код нас у Кикинди врло обљубљени певач г. *Жарко Савић*, да нас својим дивним и вештачким певањем занесе. Чим је ступио на позорницу поздрављен је бурним пљескањем, јер нас је његово суделовање на забави све обрадовало. Певао је немачки и српски. И немачки је лепо певао, ал српски — е тако ваљда нико не уме певати. Морао је више песама певати, и што је више певао, публика би га све више слушала. Кад је свршио певање поздрављен је са бурним „живео Савић.“

Друштво „Гусле“ певало је Мокранчеву V. руковет „Из моје домовине.“ Ову је песму кикиндска публика за кратко време од св. Саве по други пут слушала, но како је вештачки, тачно и живо певана, а судећи по расположењу публике требало би друштво и друге Мокранчеве песме да узме у свој програм. Оваке песме ће публика врло радо слушати па ма се и по више пута преко године певале. Хвала друштву „Гусле“ на лепом певању; оно је и овом приликом показало, да још увек стоји на оном лепом гласу, који је већ одавна себи својим радом извојевало. —

Сјајну тачку одабраног програма имале су наше миле гошће из Н. Сада гђа *Вида Вулко* и гђца *Зорка Вучешићева* свирачице на гласовиру. Глас о вештини њихова свирања већ се далеко чуо, па тако је и до нас дошао. Гђу Виду већ смо имали прилике једном чути како свира, и за то кратко време од кад је овдеслушасмотолико је напредовала, да се човек зачудити мора шта може чврста воља да уради. Поред гђе Виде видесмо сада први пут гђцу *Зору* као свирачицу и то изврсну свирачицу којој се само честитати може на лепом јој свирању, а ми још захвалити јој се што нам је пружила прилику да и њену вештину упознамо. Публика их је бурним тапшањем поздравила, а затим су им предане две лепе ките свежег цвећа; но публика не престажаше изазивати, те нам мораше још једну песму свирати. За тим је друштво „Гусле“ у мешовитом збору са солом гђе *Сиде Радовићеве* и г. *Милана К. Петровића* учитеља и уз пратњу војничке музике отпевало један део из оперете

„Менкуци“ врло лепо. Гђца *Сиде* је у више прилика показала да је вешта певачица па тако и овом приликом, а г. *Милан К. Петровић* је наш стари познаник, вешт певач, који ма да већ од 25 година пева никад не малаксава, него је увек онај стари, шта више и многе млађе далеко претекао. Желимо му да нас бар још 25 година певањем весели и уживања нам даје. — Хвала нека је свима суделачима који нам овога вечера дадоше ретко уживање у уметном и вештачком певању и свирању. Ову забаву је врло лепо украсио темишварски свирачки збор, у коме суделоваше: г.г. *Александер Петровић*, *Ј. Рудолф*, *Р. Смаженка* и *П. Ороси* званичници жељезнички, и пратила их је на гласовиру уважена потпредседница наша гђа *Сиде Пачу* која се драговољно примила ове дужности да улепша само забаву. О њима можемо рећи, да су сви од реда вештаци и да могу задовољити својом свирком и најсмелије критичаре. Нека им је хвала на одзиву и предусретљивости, која се данас према српском живљу тако ретко виђа. Оволико о програму.

Што се тиче посете можемо слободно рећи, да овако многобројно посећене забаве и да се задовољно и весело публика у Кикинди давно није осећала. Сваки је хвалио и приређиваче и суделаче. Ми ћемо пак да пожелимо задруги Српкиња, да истраје у свом племенитом послу, те да дочека педесетогодишњицу опстанка јој и њу још лепше и величанственије прослави.

На благајни је пало до 450 фор. од којих ће остати чисто до 250 фор. *Савна.*

Вршац, тоmine недеље 1898. (*Забава вршачке српске женске доброшворне задруге.*) Други дан ускрса приредила нам је наша вредна женска задруга после подуже почивке опет једно пријатно вече. Велимо после дуље почивке; јер је последња забава задругина пре годину дана била. Приређивање српских забава у Вршцу у већим размацама времена са свим је оправдано; јер учеста ли које друштво са својим забавама; постају оне обичне — а опћинство слабо долази, последица је пак тога — дефицит. Сећајући се пак последње забаве наше вредне задруге, свак је видевши и програм, а држећи на уму племениту цел задруге, похитао радо на ту забаву — знајући да ће уз уживање што ће му га забава пружити — положити и свој принос за лепу цел. Сва повољна очекивања нису изневерила. Забава беше врло добро посећена. Уз готово сву Србадију видесмо и много иновераца. На благајни пало је до 600 фор. Кад се одбије

трошак око приређивања, остаје више од половине на добротворне цели.

Програм забаве беше биран и леп. Војничка гласба 101. ц. и кр. пешачке пуковније одсвирала је прекрасно своје комаде. Особито се свидела смеса српских народних песама од Мокрањца. Госпође *Марија ил. Бенедикт, Марша Ј. Димитријевића, Марија дра. Милетића, Софија дра. Олћана, Александрина Ј. Обрадовића* и коровођа г. *Еман. Пишерш*, одсвирали су на три гласовира прецизно и као што њима доликује лепо увод у Вагнерову оперу „*Meistersinger von Nürnberg*.“ Госпођица *Зорка С. Петровића* у пуној је мери заслужила онај силан аплаус публике. Одпевала је арију из „*Freischütza*“ тако лепо и умиљато — управљајући вешто својим красним гласом — да смо се сви задивили. Српско певачко друштво одпевало је врло складно и вешто „Сватовски збор“ од Вагнера уз пратњу војничке гласбе. Сад пак да пређемо на најлепше од најлепшег — на круну целе забаве — живе слике. Оригиначне замисли, лепа уредба, склад боја задивили су нас код тих слика. Све су лепе биле — али је „албум“ од свега најлепши био. Завеса се диже а ми на сред позорнице видимо као нека повећа врата превучена црвеном кадифом а на њој лепим словима исписано „Албум.“ Крај тих врата стоји г. *Урош Стојковић* вредни редитељ тих слика. Г. Стојковић отвори та врата а пред нама се створи девет умилних попрсја дечијих, где вире иза папирних оквира, као фотографије у „Албуму.“ Не знаш куда да погледаш, оли горе или доле свуда се смеше

анђeosка лица. Дивно нам беше то изненађење. За тим су били „Трутови.“ Око простртог стола скупило се подоста мушке деце. На сред стола стоји разбијена глава шећера а малише се отимају за шећер и слатко га грискају. Крај њих скупило се неколико женских малиша а оне слатко срчу кафу — само једна се намрштила, и као да ће сад да бризне у плач, стоји над разбијеном шољом својом. Ето то су били „Трутови.“ „Освета цвећа“ од Фрајмеграта у преводу чика Змајовином успела је врло добро. Суделачице врло су згодно и лепо биле ко-стимоване и решиле су своју улогу изврсно. Госпођица *Смиља Милосављевића* врло је лепо декламовала дотичне стихове истичући спретно све главније моменте. Бурно одобравање није им овде фалило. Честитамо г. редитељу Стојковићу на том лепом успеху. Хвала нека је и свим суделачицама, које пожртвовно не жаливши труда решише свој задатак.

Не можемо ни овом приликом пропустити а да не изречемо хвалу женској нашој задрузи, која је на челу са својом отменом председницом госпођом *Јеленом Демешровића* и одбором показала и опет, да може и хоће, да уз корисно пружи лепо и угодно српском срцу. Заслуга је је њихова, да су забаве женске задруге постале најсјајније и најотменије од свих забава у Вршцу. Дај Боже, да не застану на том путу већ да пођу и даље на корист оне сиротиње, која од ње помоћи ишчекива а којој она то обилато и чини.

УСПОМЕНА

намењено гђци Олги К. у З.

Имао сам, још се сећам
Звезду сјајну — мому бајну,
Коју силно обожавах,
Као дете своју мајку.

Хтедох рећи: ја те љубим,
На те мислим, за те живим,
Реч застаде, лице гори
Ох! та: срце срцу збори!

Чеках дуго, време прође,
Кад ал' једном војно дође,

Загреб.

Отрже му бесцен благо,
Бадава сам за њим траго.

Времена су пролазила
Звезда моја — бајна мома,
Другом сјала, не знам да л' је
На ме кадгод помислила.

Удес хтеде, да је гледам
Поред сретна војна њена,
Ја је сретох, очи зборе:
Све је само успомена

М.

РАДЊА ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

В. Бечкерек.

Велико-бечкеречка добротворна задруга Српкиња одржала је своју редовну главну скупштину 13. (25.) априла о. г. у 4 сата по подне. Председкиња Марија Савић отворила је скупштину, поздравивши присутне чланове добродошлицом, и напомиње, по што је број чланова сазваних за 7. (19.) април мален био, није могла скупштину одржати, те ју је за данас сазвала. После одостоверовлења чланова и одавањем последње почасте умрлом оснивачу срп. забавишту Јосифу Јорговићу игуману манастира Златице са устајањем и ускликом „Вечан му помен“ и „Бог да му душу прости,“ позвала је председкиња скупштину да саслуша поједине извештаје. Перовођа чита извештај управног одбора о раду у прошлој години, из којег доносимо следеће:

На првом месту морамо споменути велику дарежљивост врло уважене оснивачице и бивше председкиње госпође Емилије Мунчић-Векецки, која је, као права мајка миле нам дечице, обвезала се, да ће доживотно на издржавање забавишта 200 ф. годишње прилагати. Познавајући племенито срце њено, надати се, да ће се и на последњем часу живота свога својих милих Српчића и Српкињица сетити, те ће опстанак српског забавишта за навек осигурати. Управни одбор јој је на оваком ретком, сваке похвале достојном делу благодарност како усмено тако исто и писмено доставио, а задруга Српкиња изабрала је у ванредној својој скупштини за почасну председкињу. Скупштина не може, а да јој и овом приликом не ускликне „живила дична Српкињо!“ Споменути је даље, да је приликом дилетантске представе „Грофице Саре“ задружном фонду 53 фор. добровољног прилога приложила.

Као што сваке године тако је и ове фонд задруге Српкиња обдарен био од свију овдашњих штедионица са свотом од 65 фор., даље од господина Љубомира Панића протојереја са 5 фор., а фонд српског забавишта са 300 форината од овомесне политичне општине.

Задруга је приредила дилетантску позоришну представу „Грофица Сара“ и то двапут. Први пут у корист задружног фонда, други пут у корист ововарошке сиротиње. Представе су врло добро посећене биле и величанствено испале, као што се може и по своти видети, први пут 489 фор. чистих, а други пут 301 фор. Нека је и овом приликом лепа хвала племенитим суделачима на њиовом великом труду.

Задруга је као што се из извештаја видети може, поред свију огромних трошкова фонд свој са 386 фор. 47 новч. умножила.

Скупштина је прошле године метнула на срце управном одбору, да се око прибављања нових чланова својски заузме, којем се врло лепо одборкиње одазваше, уписаће 4 члана са уплатом од 50 фор. Високопреосвештену господу Никанора Поповића епископа темишварскога и Гаврила Змејановића епископа вршачког, бароницу Анету Штаудах из Будимпеште и Шарлоту Савић из Зепче (Босна) и 7 чланова помагача. Нека је лепа хвала на заузимању Марији Купусаровић, Јелисавети Бинтер, Милани Клее, Александри Михајловић, Анастасији Станковић и Лујзи Исаковић.

Задруга је обилату припомоћ сиротима 104 форинта пружила.

Управни је одбор све могуће употребио, да би српско забавиште што више данашњим захтевима одговарало, није жалио ни труда ни материјалних жртава.

Чланарину су чланови са неким малим изузетком сви уплатили.

Задруга је бројала 150 чланова, од тих је иступило 9, брисан због неуредног плаћања чланарине 1, умро 1 свега 11 чланова, нових уписано 11, те тако је број чланова остао као и лањске године.

Задруга је имала 12 редовних одборских седница и једну ванредну скупштину. Решења су већином извршена осим: да задруга Српкиња ступи као члан српског народног позоришта, — жалба на овомесну црквено школску општину ради укидања припомоћи од 300 форината на издржавање

српског забавишта, — и подизање раденичких школа. Извештај ће управни одбор о подизању раденичке школе ванредној скупштини у току ове године поднети. То беше у главном цео годишњи рад управног одбора. Скупштина је извештај пажљиво саслушала и своје признање изрекла с ускликом „живеле вредне одборкиње.“ Прочитан је извештај благајкиње и рачунопрегледача о стању благајне у прошлој години. Примање 1841 ф. 16 н. Издавање 1260 фор. 94 новч. остаје готовине 580 фор. 22 новч. Две куће у вредности 10000 ф. — Дуга 3500 фор. Књиге су прегледане и са рачунима срањене и за уредне нађене. Благајкињи Драги Станисављевић и заменици јој Катарини Стојковић као и рачунопрегледачама Корнелији Фуки, Лујзи Исаковић и Милани Клее изриче се благодарност на њиовом труду.

Забавиља моли скупштину да извештај о српском забавишту може поднети управном одбору у идућој седници, јер због слабости није га могла зготовити.

Скупштина је примила предлог прорачуна: Примање 1450 ф., издавање 1257 ф. остаје 193 форинта на умножавање фонда. Опросница благајкињи за 1897. годину се издала.

Избор рачунопрегледача и одбора обављен је једногласно. За рачунопрегледаче су поново изабрате: Корнелија Фука-Стојшић, Лујза Исаковић и Милана Клее-Кировић, нова: Роза Крстић.

У одбор су изабрате следеће поново: Емилија Вираг, Јелена Вуков, Ана Дрегић, Ана Живановић, Јованка Крстић, Емилија Кудић, Јулка Мандровић, Софија Манојловић, Олга Матејићева, Александра Михајловић, Катица Михајловић, Марија Николић, Јулка Петровић, Софија Пешић, Јелена Пујић, Драга Смедеревац, Ана плем. Сердић, Агница Стајић, Нина Стакић, Анастасија Станковић и Катарина Стојковић, — нове: Паулина Баден, Лепосава Завишић, Нимфадора Максимов Милица Б. Поповић, Лепосава Терзин и Тода Хорвунг.

Скупштина усвјаја предлог управног одбора, да се умрлим часницима, оснивачима, добротворима и помагачима задруге у недељу 19. априла (1. маја) о. г. у св. успенском храму одржи парастос и умољавају се чланови да у што већем броју при тужној свечаности учествују.

Скупштина је одредила припомоћ на оправку св. храма у Збегу поред Сентавдрије 10 форината, а лужицкој „Матици Српској“ 5 фор. прилога.

Градоначелник захваљује се писмено на прилогу на народну кујну и на послатој припомоћи од дилетантске представе на ооварошку сиротињу.

За одостоверење записника именовала је председкиња Анастасију Станковић, Олгу Матејићеву и Лепосаву Терзину.

Пошто више предмета не беше закључена је скупштина.

Деса.

БЕЛЕШКЕ.

ПРОСВЕТА.

Будимпешта одредила је милион форината а. вр. на просветне, хумане и народне цели у славу 1000 годишњице своје угарске домовине.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

— *Предмети од слонове кости* временом пожуте и добију мрље. Очистићеш их, кад их прилично дуго тареш меком четком, коју умачеш

у воду са ситно истуцаним пловућцем (бимштајном.)

— *Кад предмети од слонове кости* пожуте, опраћеш их, ако их добро опереш водом и сапуном па их онако мокре метнеш на жестоко сунце. Понављаш то неколико дана узастопце и на последак испереш па имаш чисту слонову кост.

— *Модре мрље* на никлованим стварима очисте се, кад се премажу смесом из 50 делова алкохола и 1 дела сумпорне киселине и после неколико секунада убришу; затим исперу у чистој води и осуше у пиљевини.

— *Сребро* се згодно очисти, кад се држи 5 до 10 минута у врелој води, коју слијете са скуваног кромпра, па се онда извади и сухом крпом обрише. Ово је боље радити него кредом.

Да унухано воће не поплесиви, прво се укуха добро затворено, да ваздух не долази, онда се озго по воћу метне хартија натопљена у јаку руму или коњаку па стакло добро затвори.

— *Флаше* перу врло многи сачмом но то је опасно: најчешће наступају болести у стомаку но може се и крв отровати пићем из тако правих боца. Потпуно безопасно а тако исто добро перу се флаше ситним шљунком.

— *Флаше* се перу добро, кад се напуне истуцаном љуском од јајета и упијаћом хартијом па чистом водом налију и онда мућкају, док стакло не буде чисто. Овако се особито масна стакла перу.

ПОУКА, КЊИЖЕВНОСТ И УМЕТНОСТ.

Нов лист. У Никшићу, у Црној Гори почео је од 1. маја излазити нов лист за политику и књижевност под насловом: „*Невесиње*.“ Лист ће излазити на целом великом табаку недељно једанпут, а уређује га: г. *Штево В. Врчевић*, а издаје: акционарно друштво Никшићке штампарије. Цена је листу годишње 4 фор. а за Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину 6 ф. на годину.

„*Банине приче*“ Г. Иван Мартиновић уредник „Споменка“ и учитељ у Панчеву дао је у штампу књижицу под горњим насловом, које је саставио наш познати књижевник Светозар Н. Ђоровић и од којих су већ неке изашле у „Споменку“. Ова је књижица намењена српској омладини и може се врло корисно употребити као испитни дар. Вреди само 15 нов. Новац и поруке ваља упућивати на г. Ивана Мартиновића учитеља у Панчеву.

— До сада су изашли: 1, 2, 3, 4 и 5 број „*Пчелара*“ листа Српског Пчеларског Друштва, који излази у Београду сваког месеца на табаку са овом садржином: Постанак Српског Пчеларског Друштва. — Важност пчеларства. — Јединствена тајна пчеларева. — Мед као храна и лек. — И пчелари треба да подижу вотњаке. — Пчеларска зима. — Вино од меда. — У марту пчеле не треба да праве саће. — Да ли се пролећа да потсецамо саће у вршкарама. — Куповина и пренос кошница. — Најбољи систем кошница. — Колико меда могу пчеле нанети. — Багремовац. — Месечни пчеларски радови. —

Значај партеногонезе у пчеларској пракси. — Природно и вештачко ројење пчела. — Вино од кајсија, шљива и јагодског воћа. Поред овога разне белешке, — Гласнике, — Књижевне прегледе и Дописе.

Листу је цена годишње: за Србију 4 динара а ван Србије 2 fl. или 4 фр.

Лист се шаље ако се претплата унапред положи.

Све пошиљке само са плаћеном поштарином шаљу се на адресу: Српском Пчеларском Друштву Београд.

— *Одабране илустроване књиге за поклањање ђацима*

Пролећни дарак. Доброј деци наменили Јос. Ковачевић проф. и Мих. Л. Стојановић учитељ. Са много слика. Најелегантније до данас у бојама одштампана књига за децу. Цена 40 новч.

Венац. За српску децу оплео М. М. Стевановић учитељ. Са много слика 30 новч.

Добра деца Приповетка за омладину. По Хр. Шмиду. Превоо М. М. Станојовић учит. са 4 слике. Цена 30 новч.

Бацки Свеш. Приче за децу са сликама. Удесио П. М. Никетић учитељ. 35 новч.

Зорица, књига за младеж од М. Јовића и Д. Ј. Путниковића, учитеља. Има преко 80 прича, песама и забава, са преко 60 слика. Цена 50 новч.

Нови Декламашор. Удесио Стеван Зарић учитељ. Са 43 слике и бојадисаним корицама за I. и II. разред. Цена 25 новч.

Баковање - царовање, књига за младеж од Д. Ј. Путниковића, учит. Има преко 60 слика. Цена 50 новч.

Изгубљено деше, приповетка Х. Шмида у преводу М. Станојевића, учитеља, илустрована са неколико лепих слика. Цена 30 новч.

Деца пушници. Припов. М. М. Стевановића учитеља. Са више слика. Цена 30 новч.

Велики српски декламашор. Удесио Стеван Зарић учитељ. За III. и IV. раз. са 38 слике. Цена 50 новч.

Срце од Едмонда Амачиса са 50 слика. 1 фор.

Племеншта Ружница. Припов. Х. Шмида са сликама. 75 новч.

Робинзон Крус. Припов. Д. де Феа са сликама 75 новч.

Међедовић и Царева кћи, са сликом у боји. 50 новч.

Вилина књига. Приповетке, приредио С. Матавуљ. 50 новч.

Споменак. Прибрали Л. Лазаревић и Д. Соколовић. 30 новч.

Аштинске приче. Нап. А. Гавриловић проф. 40 новч.

Мали васишач. Саставио Л. Зрнић. Са сликама 25 новч.

Мале ученице. У поуци, прича и песми Саставио Л. Зрнић. 25 новч.

Одабране басне народне и уметничке. Приредио Л. Зрнић. 25 новч.

Бору Штифенсон. Проналазак железнице и локомотиве. Са више слика. 50 новч.

Српски свет. Удесио М. П. Никетић учитељ. Са много слика. 1 фор.

Човечије шело, грађа његова и органи. Сlike за расклапање у боји. 1 фор. 25 новч.

Смиље. Књига за младеж. Саставио С. Грбић учитељ. 30 новч.

Из душе народне. Приповетке. Сабрао А. Глигоријевић. Са три слике. 50 новч.

Књиге шаљемо поштом о нашем трошку. Учитељима и школ. одборима који пошљу Поштанском упутницом (Post Anweisung) за ма које од ових књига најмање 3 фор. дајемо 20% рата. Књижара Велимира Валожића. Београд.

ЛИСТАК.

МОЛИТВА

Христе, Боже престола и славе!
Створио си сводове нам плаве,
Подножије, васеленску славу
Што се диже оном своду плаву.

Сунце сјајно и шарену дугу,
И славуја у мирисном лугу,
Месец бледи и звезде јасне,
Рујну зору и вечери красне.

Југ и исток, четир стране света,
Цветне гаје шаренога цвета,
Створио си онај данак бели,
Који зором од ноћи се дели.

Још сатвори тавне ноћи оне,
И облаке, који даждом роне,
Створи росе подножију своје,
Даде крепост цвету убавоме.

Вољом речи створио си свега,
Мене, благи! створи из ничега,
Дух несмртни дуну у менека,
Те учини, да будем довека.

Стихотворна песма ова!
И њу мени Ти дарова,
Хвала, Христе! на дарови,
Помози ми, благослови,
Нек не воде лутању менека,
Да у миру останем довека!

Ненад Крстоношић,
ратар у Кули.

МОМЧЕ И ДЕВОЈЧЕ.

Цвати цвеће,
Славујак полеће,
Мирис мири убава пунољка —
Састаше се момак и девојка.

Покрај они' танани' стазица,
Састаше се два млађана лица,
Лепо момче умилнога лица,
Враголави', весели' очица

Дивна мома обрвица црни'
И очију пусто-милокрвни'
Проговара умиљато момче,
Смешећи се на лепо девојче:

„Казаћу ти — нас смо двоје сами,
„Али не мој да говориш нани!
„С тобом нана на венчање неће —
„Чујеш ли ме мирисаво цвеће!

„Каж ми, убава и мила,
„Би ли моја голубице била!
„Казуј, селе, што на срцу лежи,
„Коме тајна она љубав тежи?“

Осмену се гиздаво девојче
На убаво оштроумно момче,
Грливши га, лепа мома рече:
„Чујеш, драги, последње је вече!“

Поред ови' танани' стазица
Шапну лепа црних обрвица:

„Бићу, драги, ја твоја до века,
Не остављај, љубазни, менека!“

Ненад Крстоношић,
ратар у Кули.

МАЈКА И ЋЕРКА.

„Ево иде моја ћерка мила.
А где си ми, голубице, била?“
Пита ћерку остарела мајка.
Проговара девојче Јованка:

„Казаћу ти моја мила мајко.“
„Само право, миљена Јованко.“
„Право, право, мајко моја мила,
Слушај, мајко, где сам ти ја била.

„Бијах, мајко, где су миле моме,
У ономе колу убавоме,
Зар не знадеш, мајко моја мила,
Да је младеж коло окитила?“

Проговара остарела мајка:
„Чујеш ли ме млађана Јованка,
Слушај мене, мој миљени цвете,
О, Јованко, моје мило дете!

„Саслушај ме, моја ћери мила:
Јеси л' дигод млађана видила

Без речице да цветају цвести — —
Душа ће те млађана завети!“

Осмену се млађана Јованка,
Сетила се, што беседи мајка;
Смешећи се рече цура мила:
Ниси, мајко, цабе остарила.

„Дивно збориш, мајко моја мила,
Ни ружица не би се развила
Без росице и дивна пупољка.
Онака је и млада девојка.
Нема руже без росна пупољка,
А без момка
Шта ће и девојка!“

Ненад Крстоношић,
ратар у Кули.

Ненад Крстоношић млад је ратар у Кули, који се зими, кад су сви ратари у доколици, радије бави књигом и писмом, него вином и пивом. Он има повелику збирку својих песама, које је чисто преписао и укоричити дао. Из те смо збирке одабрали ове три песме и саопштавамо их ради угледа поштованим нашим читатељкама. Песме му се деле на патријотске и на љубавне. У првима се снажно истиче српско му осећање а у другима наивни несташлук. Сентименталности у њега нема. Разуме се, да му је техника још неразвијена а није му ни обим идеја превелик; то чини, те се у песништву често понавља и што много полагаже на слику а без велике нужде. Песничкога дара има но не уме да све каже онако, како му може бити идеја пред очима лебди.

Уред. „Жен. Света.“

ХАВАНА

(главна варош на острву Куби.)

Велики полет, који се извршио у последњем столећу на острву Куби и који је баш проузрокован шпанским деспотизмом, обратио је понова пажњу целог образованог света на овај бисер у Антилима и с тога ћемо ми, према дневним забелешкама, бацити један поглед на природни карактер земљишта Хаване и њене становнике, међу којима као и у осталим земљама, а нарочито европским, жене су најдражеснији и најљупкији елеменат.

Још Александар Хумболт, говорећи о изврсној клими Хаване, износи ту околност да тамо ретко где има стаклета на прозорима, нити се осећа ма кава потреба за пећи. Дневна температура између јутра и подне у месецима децембру, јануару и фебруару, у које доба дува и северни ветар, варира између 18 и 24 степени

Целзијевих; најнижа температура коју смо запазили за време нашег бављења преко зиме била је 14 степени Целзијевих, а највиша 26 степена Целзијеви. Средња температура била је у јануару 19 степ. у фебруару 19.5 степ. Промене су веома незнатне и врућина је досадна преко зиме само изузетно: кад у подне дуне јужни ветар. Ни у Сједињеним Државама ни на европском континенту не знамо ни једне тачке, чија би се зимња клима дала сравнити са овом у Хавани. Само температура ваздуха острва Мадере и појединих предела Костарико, Гватемале и Мексике показује сличне резултате. Ништа пријатније него светла фебруарска ноћ у Хавани, у којој се виде и звезде северног и звезде јужног неба како се светле у чистом плавом тропском етеру.

Природни карактер предела око Хаване није

величанствен и не имповује, али је ипак ведар и мио. Ни на једном острву Антила као ни на једној тачки тропских предела Америке не доминирају палме као овде и њихов племенити накит сачињава најдражеснији украс свију кречних брда и серпентинских стена, које се групишу око басена варошког пристаништа поред морске обале и иду дубоко у унутрашњост острва. Овде има највише кокосове палме, али је палма real или краљевска палма (*Oreodoxa regia*) најплеменитија међу овим крунисаним дрвећем. У прашумама Ороника и на Амазону има на сваки начин виших, лепших и величанственијих врсти палми, али нема ни једне једине која би се могла корисније употребити као украс каквог парка или шеталишта него *Oreodoxa regia*.

На Антилима, у опште, не може се тражити богатство и величанственост тропске флоре америчког копна. Око путничко овде не добија ни једну тако узвишену слику, какву имамо среће да уживамо и да јој се дивимо у дивљим шумама на Рио-Сан Жуан де Никарагуа, или на реци Монтагуа у Гватемали. Али околина Хаване дају са свим својствен шарен украс богатство палми; различне какте е час жбуњевите, час грмовите; мангоси и аненини (најплеменитији плод како вели Хумболт); неранце и лимуново дрво, саго палме и дрвеће са хлебним плодом, жбунови гравата и олеандера, као и многе друге културне биљке топле зоне, и све је ово још повећано топлим дахом атмосфере. И кад се преко тога помисли на дивно, плавозелено и богато рибом Антилско море, чије пламенито играње таласа на Кам по де ла Пунто пружа колико весело, толико и величанствен изглед; на дивно хаванско пристаниште са катаркама које се њихају као каква шума са шареним лепршавим заставама, на велику множину кућа, на цитаделе које покривају све брегове у близини пристаништа, веома плаво небо драпирано са малим облачцима, тада се може појмити пријатност ове слике која се до душе не може сравнити са Рио-де Женеро и Цариградом, али несумњиво, њен је изглед најсјајнији међу свима варошима Западне Инђије.

Хавана је широким алејама пазеоса или шеталишта подељена у две велике половине. Спољашња варош, (*extra muros*) новија и свежија, има шире улице и згодније тротоаре, док унутрашња варош (*intra muros*) старија је и живља, јер је ту сконцентрисана *радиност* Мамон, који влада светом и тамо показује своју моћ. Углед,

утицај и комфорт живота више су но на ма ком другом месту везани за богатство. Сваки се женира ко нема своју сопствену, комфортаблирану кућу, и човек доиста мора да се мучи ако нема своја мала кола без кочијашевог седишта, на два точка и окретног црнца на коњском седлу. Тротоари су у старој вароши тако узани да се две личности не могу ни мимоћи без вештог окретања. Нигде нисмо толико завидели јегуљи због њене угледности и гинкости него у Хавни *intra muros*. Кочијаши на колима седе на високим седиштима и брзо иду напред и погледају на јадне пешаке, који се на обе стране обрћу, са извесним, у истини основаним осећањем сажалења. Даме из отменог друштва појављују се чешће само возећи се и понека ножица није никад дотакла тротоар на улици. Никад сењори и сењорите не улазе у дућане, него предистим седе у колима и доносе им из њих на улицу ради разгледања робу за украшавање и друго што год им срце жели.

Лепе куће, сјајне дућане и излоге, екипаже и шетаче може човек наћи у свима великим варошима цивилизованог света, али тако шарену и бриљантну башту од цвећа искићених дама какве се оне виде недељом и празником на хаванском пазео-у не може се наћи ни у првим европским варошима. Ова недељна променада је велики *Rendez-vous* свију лепих дама имућнијег сталеза. Пријатност климе допушта и преко зиме да се може носити лака хаљина под слободним небом, као на баловима севера у добро загрејаним салама. Готово све сењоре хаванске кад се јавно појављују, костимиране су са свим слично што је код нас случај код најмлађих дама кад први пут ступају на забаве да играју валцер и полке.

У непрегледном двојном реду пролазе кола. Калабалероси који пешаче, образују шпалире у разним алејама и посматрају с допадањем друштво које кочијаши. Лака, ишарана, али нешто својом дужином незгодна кола, светле се у посребреној гарнитурџ. Црнац на седлу носи око врата веома лепу јаку богато украшену златним и сребрним портнама. Његове узане, припијене сребром оковане јахачке ципеле имају у неку руку форму пџтореске које датирају још из шпанске средње вековне моде. Даме седе у затуреним отвореним колима обично по три у пирамидалној групи. Најмлађа и најлепша сењорита образује врх ове пирамиде. Ми смо и на другом месту имали прилике да видимо лепотице

варошке кад се где год сакупе као на пр. у раскошном позоришту Такон или на баловима генералног капетана. Али појава Креолкиња није нигде тако угодна, величанствена и особита као при недељној возњи по пазеоу, где излази са накитом и драгоценостима, са веома чудним цвећем и лепршавим пантљикама у коси, са шуштећим хаљинама од атласа и свиле у најјаснијим и најсветлијим бојама и показују такав сјај тоалете с којим се не може сравнити ни онај по париским булеварима. Пошто кола, већином веома лагано иду једно услед велике вреве и друго да би целој шетачкој публици дали могућности да потпуно виде лепотице које у њима седе и њихове елегантне тоалете, то је овде најзгоднија и најлепша прилика видети како пролази цео крем лепог и племенитог пола хаванског, као каква жива слика позоришне представе.

Креолкиње хаванске имају веома богату, пуну, сјајно црну и изванредну косу, лепе црне очи, племенито чело, узана уста и *колорис*, који је помоћу неге необично бео. Где је утицајем климе тен добио жућкасту боју ту се употребљава материја *Cascarilla de Merida*, која се у Хавани троши у великој количини. Профили нису баш без замерке, они подсећају приметно на племенито кастилско и андалуско порекло. Необично миран израз црта на лицу још више подиже лепоту, ма да он не показује знак духа и љупкости.

Где интелигенција и фантазија никакве хране немају ту не може ни светлити, ни цветати духовна љупкост, па ма то биле необично добре душе. На сваки начин не може се рећи да лепом полу недостаје спољашње грациозности. Импозантно држање, величанствен ход и достојанственост у понашању показује се код Креолкиња где год оне јавно излазе: било у цркви, или у поворишту, у балској сали или циркусу при борби бикова. Али у овој креолској грацији има нечег извештаченог, наученог, простудираног. Грациозност духа њима је са свим непозната и где њу Бог подари она је угушена успављивим утицајем васпитања, обичаја и околине.

Конверзација Хаванкиња исто је тако отежнута и монотона у форми, као што је и празна по садржини. Па и оно свакодневно, лако забављање, којим се износе финији покрети живота и показује лепа страна обичних дневних догађаја, које не тражи дубину ума, него које показује само весело расположење — дакле онај модерни жанр забављања потпуно недостаје у Хавани.

Како могу без непријатне досаде проводити по цео дан у монотоности и готово без икаквог другог занимања сем тоалете, софре и нешто дромбуљања на клавиру, појмљиво је само кад се помисли какву моћ овде има обичај. Па и сама клима, која је једнака са оном тропских земаља, годи слатком нераду, сањању без мисли и дубокој апатији душе.

Начин грађења кућа у Хавани је необичан те услед тога живот и кретање већине фамилија може се са сокака посматрати, а то се у извесном погледу и мора чинити. На име, услед честих земљотреса готово сви станују при земљи. Велики балкони испреплетани од жица достижу скоро до тротоара немају ни једног стаклета, и готово су увек отворени због свежег ваздуха. Ко неће да пркоси томе да буде прегажен мора се држати уских пешачких путева уз кућу и поред све дискреције веома је тешко не бацити поглед у страну, кроз сасвим отворене прозоре, у осветљене салоне где се могу видети сви чланови једне фамилије. Накићене сењоре и кабалероси са дражесном децом поред себе љуљају се на љуљавим столицама и ретко отварају уста за разговор. И у својој кући госпође и госпођице исто су тако балски обучене као и у шетњи и изгледа да имају већег задовољства да буду виђене, него оне да виде.

Контраст који постоји у политичким установама као и у социјалном животу шпанских америчана и англо-америчана необично јако пада у очи у фамилијарном животу и социјалним односима жена. У Северној Америци нико неће дати свој кућевни и фамилијарни живот за јавни углед. Мисле да би им тиме најдраже и најсветије било обесвећено. У кући воле неженирање изван ње слободу без етикете и моде. У својој сопственој соби облачити се балски просто за љубав мимопролазеће публике, у Северној Америци ником не пада на памет. Пратња кавалера тамо није потребна да би се једној леди осигурао респект публике. Заштиту, која јој треба, свугде ће она наћи. Судбина и положај жена можда је најсигурније мерило различних цивилизација. Могу се увек мрзети политичке установе Северне Америке и величину ове републике не признавати у ономе, што је она учинила за политичку слободу и грађанску једнакост, као и за практично решење социјалне асоцијације, али не може се порицати истина: да ни једна нација боље половине човечанског рода не ужива више слободе него Северо-Америчани, да ни једни не умеју тако поштовати жене као они.

„Трг. Гл.“

МИЛОРАДУ!

Кроз лаки вео јесенске ноћи,
Кад бл'једи мјесец тихо се краде —
И свело цв'јеће, кад лахор крене:
О теби сневам чедо Милораде.

У цвјетном вјенцу млађаних снова,
Твоја се слика предамном вије,
Час блесне сјајем мјесечне зраке,
Час тама ноћна пусто је скрије.

Бијелина

А лаган уздах из бђних груди;
Брзо се вине у давно доба,
Бешумним летом суморно пада;
На ладни камен крај твога гроба.

И пусто јуре јесеће ноћи,
А с њима уздах у даљне краје:
Носећи шапат увелом цвјету:
Да моја љубав још и сад траје.

Милана.

КОВЧЕЖИЋ.

ГЛАСНИК.

Стогодишњице. Наша браћа Чеси хоће да прославе 14. јуна о. г. по нов. к. у своме главном граду Прагу стогодишњицу свога славног повесничара *Фрање Палацког*. — Браћа Руси славиће до године стогодишњицу своме песнику *Пушкину*, а браћа Пољаци своме песнику *Мицкијевићу*.

Лука „Књагиња Милена.“ 22. априла о. г. о рођен дану књагиње Милене освећена је нова лука код Улциња. Указом књаза носиће лука име „Књагиња Милена“ и народ је свечано прославио тамо тај дан и најрадосније примио указ тај.

Добротворна Задруга Српкиња у Сомбору задела је 30 дечице из осн. нар. школа пред ускрс о. г. и поделила је то одело на саму Лазареву суботу у присуству свију наставника осн. нар. школа, управитеља висоблагор. г. Н. Ђ. Вукићевића и председника општинског г. П. Дракулића. Одело за женску децу шиле су саме одборкиње. Похвално!

Погреб пок. Марије Димитријевићне добротворке народне, обављен је 3. (15.) маја о. г. на најсвечанији начин. Српска вел. гимназија и срп. виша девој. школа са свима својим наставницима испратили су је до гроба. Уз њих су присуствовали и професори срп. вел. гимназије карловачке, изасланици „Матице Српске“ и срп. народног позоришта, учитељи осн нар. школа и задруга Срба занатлија Новосађана. Опело су обављали сви овдашњи свештеници на челу с протом г. *Миланом Бирићем*; гимназијски хор појао је опело, а опростио се с покојницом у име свих

обдарених професор г. *Милан А. Јовановић* лепим и дирљивим говором. Слава покојници!

Дечји пријатељ, под тим именом образовало се у Нов. Саду друштво, које је покренуо г. *Матија Хук*, а цел му је, да заодева малу децу без разлике вере и народности. За ову цел дају се крајцарске уштеде и добровољни прилози и скупљено је већ до фебруара месеца о. год. 105 фор а. вр.

„Ноло младих Срба“ у Будимпешти одржало је прошлог месеца две свечаности: 7. маја о. г. по нов. к. приредило је свечан парастос своме великом добротвору *Јовану Русићу*, а сутра дан одржана је свечана седница у дворани Текелијиног Завода у помен истом добротвору. — 10. (22.) маја о. г. приредило је опет помен и свечан парастос српским књижевницима: *Кости Руварцу*, *Миши Поповићу*, *Др. Јовану Берићу*, *Др. Максиму Николићу* и музичару *Корнелу Штанковићу*, који су тамо сахрањени, а после парастоса освећен је споменик пок. *Кости Руварцу* на пештанском гробљу, а после подне истог дана држана је свечана седница у дворани Текелијиног Завода, где је члан Јован Петровић описао и испричао живот и рад пок. Косте Руварца; а за тим је члан Стеван В. Поповић причао о старом омладинском друштву „Преодници.“ Тако се ово друштво сваке године сећа с пијететом заслужних мужева Срба, чије кости почивају у њиховој средини, а далеко од средишта народног, и чувају, да се успомена њихова не угаси у грудима омладине народне

„*Jó szív.*“ Мађарско друштво „Добро Срце“ у Будапешти ступило је овом годином у своју

10 годину, те је издало штампан извештај о раду своје за минулих 10 година. Из извештаја тог види се, да има друштво 167 чланова оснивача, међу којима и Њихова Величанства Краљ и Краљица са 4000 фор. прилога и 39 редов. чланова, међу којима је члан и добротворна задруга Српкиња Новосаткиња, као једини српски представник у том хумавом друштву. Из извештаја тог види се, да је то друштво издало за време од прошлих 10 година 257.874 фор. 51 н. дакле преко $\frac{1}{4}$ милијуна форината припомоћи, понајвише поплављеницима, погорелцима и иначе пострадалима. Ове је године издало страдајућим од глади 3550 фор. На челу тога друштва стоји као начелница гђа грофица: Тисе Калмана, као подначелнице гђе: грофица Апоњи Алберта и грофица Баћањи Гезе.

ЧИТУЉА.

† *Јулијана Ранисављева*. 26. априла (8. маја) о. г. изгубио је В. Бечкерек своју велику добротворку Јулијану Ранисављевићку у њеној 77. г. живота. Колико је љубила цркву и св. православље, види се из њене оставине најбоље. Све што је имала оставила је својој цркви и општини. Тако н. пр. оставила је 1000 фор. да се из прихода тог одевају сирота шк. деца из срп. осн. нар. школа. Своју кућу, у вредности од 8000 ф. оставила је цркв. општини на њене цели и 200 ф. тамошњем цркв. певачком друштву. А још за живота свога даровала је 2000 фор. на оправку тамошње срп. правосл. св. успенске цркве; 1000 ф. на „небо“ те цркве; 100 фор. на позлату св. ваведенске цркве; 250 ф. на 4 барјака и 800 ф. за „небо“ овој цркви; 1600 ф. за Христов гроб и друге мање легате. Нека је покојници земља лака а међу нама вечан спомен!

† *Вилем Еварт Гледстон* отпутовао је у рај 7. (19.) маја о. г. у својој 89. год. живота. Један од највећих државника у Европи, највећи пријатељ потиштених народа. Учинио је многа добра и нашем српском народу; нека му је хвала и слава!

† *Ђура Стојковић*, трговац овдашњи, није ни 8 дана проживео после свога јединца и медицинара *Богдана*, па оде и он последњег дана месеца априла о. г. већ у 59. години свог живота, да другује са сином у вечном насељу. Беше човек окретан, подузетан и за сваку јавну народну

ствар јако приклоњен. Беше члан „Матице Српске“, члан срп. народ. позоришта, члан потпомагач друштва Срба занатлија Новосађана, члан грађанског стрељачког друштва и т. д. Нека му је вечан спомен!

† *Др. Ђорђе С. Ђорђевић* професор и књижевник из Београда, који је при преносу Вукових костију из Беча у Београд назебао, оболео и у недељу, 27. априла (8. маја) о. г. упокојио се те бацио у голему тугу своју мајку, која га је, као јединца, пазила као очи своје, а завио је у црнину и своју вереницу, Милицу, ћерку данашњег министра финансије г. Стеве Д. Поповића, опет јединицу, коју је из превелике љубави изабрао за сапутницу свога живота и заручио јесенас још пре поласка у Беч. Тешко је ожалоштио и цео српски народ, јер је даровитошћу и досадањим плодним радом на књизи и просвети српској пружио најлепше наде. Но кобна смрт отрже нам већ у 31. години тако мирисан и тако одабран цвет из врта млађег нараштаја нам, и остави нас тужне да се тешимо сузним оком и топлим молитвом узвицима: да му буде млађаноме лака црна земљица.

† *Светислав Вуловић*. Између 2. и 3. маја о. г. упокојио се у Београду Светислав Вуловић професор вел. школе, члан срп. краљев. академије, члан просветног савета, члан Чушићевог одбора, и т. д. Један од најдаровитијих и најбогатијих књижевника наших. Погреб му је био сјајан и опростили се од њега на три места: у име краљевске академије г. Љуба Стојановић, проф. вел. школе, у име бивших ученика његових опростио се г. Сима Томић професор, а у име садашњих ученика филозоф г. Милош Трифунац. При опелу чинодјејствовао је митрополит Инокентије и владика Димитрије. Слава и вечна успомена пок. Светиславу Вуловићу!

Јавна захвала.

Управни одбор велико бечкеречке добротворне задруге Српкиња сматра за своју пријатну дужност, свима суделачима, суделачицама и редићелима приликом приређивања дилетантске позоришне представе „Грофице Саре“ други дан Божића и по други пут 7. фебруара о. г. своју најтоплију благодарност изјавити, као госпођицама: Олги Поповић-Пеци, Марији Поповић-Пеци, Милени Матејићевој, Марији пл. Сердићевој и госпођи Нимфадори Максимова, — даље гг.

Милану Матејићу као редитељу, који је комад са француског превео и за позорницу удесио, и задруги Српкиња дело своје уступио, — Пери Данкулову и Ради Цветкову, жуп. чин. вницима, Богдану Поповићу управитељу школа, Евђену Купусаровићу, Миленку Алексићу, Анделу Васићу и Милану Јанковићу правницима, који су са њиовом уметничком игром како морално тако и материјалном сјајном успеху допринели; — даље гдну Константину Поповићу-Пеци на његовом неуморном труду око забаве и на поклону дрва за грејање позоришне зграде; — осим тога приређивачком одбору госпођама и госпођицама: Марији Купусаровића, Јелисавети Др. Бинтера, Драги Станисављевића, Јулки Др. Петровића, Александри Михајловића, Јелени Вукова, Ани Живановића, Олги Матејићевој, Марији Поповић-Пеци, Милени Матејићевој, Катици Ристићевој и Ирени Николићевој око ревносног куплења прилога и продавања улазница. Осим тога високородном господину Евђену пл. Ронају вел. жупану на својој својеволјној заштити и заузимању око приређивања, да би забава што сјајнија, величанственија испала и што већег материјалног успеха имала; њеном благородству госпођи Емилији Мунчић-Векецки почасној председници и оснивачици овомесне задруге Српкиња на богатом и племенитом прилогу од 53 форинта, који је изволела подарити задружном фонду; — високородној госпођи бароници Анети Штаудах рођ. Михајловић из Будимпеште, оснивачици задруге Српкиња на дару од 50 фор.; гдну Јовану Петровићу краљ мађар. капетану коњице за заслугу око положеног труда лепо украшене позорнице; — гђама Јулки Петровића и Емилији Кудића што су свој собни намештај уступиле и уједно свима племенитим прилагачима најдубљу своју захвалност овим јавно изриче.

Примање при првој представи :

од улазница	476 ф. 60 н.
добровољних прилога	232 „ 40 „
Свега	709 ф. — н.
Трошак око приређивања	219 „ 97 „
Остаје чистих задруж. фонду	489 ф. 93 н.

Примање при другој представи :

од улазница	381 ф. 10 н.
добровољан прилог	2 „ 50 „
Свега	383 ф. 60 н.
Трошак око забаве	101 „ 11 „
Остаје чистих	282 ф. 49 н.

од које своте једна трећина у износу од 94 ф. 16 н. предата је овомесном градоначелнику за овомесну варошку сиротињу а две трећине у износу од 188 ф. 33 нов. жупанији за торонталску сиротињу.

У Вел. Бечкереку, 2. марта 1898. год.

Сава Клее,
тајник.

Марија Савић,
председница.

Јаван рачун

о добровољним прилозима приликом приређене забаве „Срп. женске добротворне задруге у Руми“ од 1. (13.) фебруара 1898.

По 10 фор. гђа Милица Николајевић.

По 5 фор. гђа Станковић из Карловаца.

По 2 фор. гђа Јелисавета Живановић, г. г. Штајнер и Весл, др. Милош Николајевић, Алекс. Ђуричић-Биорац и Сигмунд Хандлер.

По 1 фор. 10 нов. г. Коломан пл. Јанчо.

По 1 фор. г. г. Јован Ђуришић парох у Павловцима, Паја Вукадиновић из Платичева, Ивковић бележник из Платичева, Др. Душан Ј. Дима, Милан Живановић, Милисав Костић из Митровице, Драгутин Костић, Сима Маринковић, Рајко Крстић, Хинко Штрајм, Миливој Ђуришић, Никола Ђуришић, др. А. Богдановић, Јован Татић, др. Јован Шевић, Паја Војновић, Јосип Хондл, др. Р. Племић, Фрањо Хараминчић.

По 50 нов. гг. Драгутин Поповић из Платичева, Јован Остојић, Јован Дожудић и др. Леополд Шрајбер.

Свега 47 фор. 10 новч.

Нека је како овим племенитим приложницима тако и свима оним, који присутношћу својом почастише ову задругу, изречена овим путем најтоплија благодарност од целе задруге.

У име „Срп. жен. доброт. задруге у Руми.“

Др. Душан Ј. Дима,
тајник.

Драгиња Маринковић,
потпредседница.

САДРЖАЈ: Женска академија наука. Нада. — Са мном. Јова З. Мед. — † Марија Димитријевића рођ. Гавански чланица добротворне задруге Српкиња Новосадкиња. Народна добротворка рођ. 1826. † 1898. — У заносу. Калиметданка. — Дописи: В. Кикинда. Савка. — Вршац. — — Успомена, намењена гђици Олги К. у З. од М. — Радња добротворних задруга Српкиња. В. Бечкерек. Деса. — Белешке. — Листак. Молитва Ненад Крстоношић ратар у Кули. — Момак и девојче. Ненад Крстоношић ратар у Кули. — Мајка и ћерка. Ненад Крстоношић ратар у Кули. — Хавана (главна варош на острву Куби.) „Трг. Гл.“ — Милораду. Милана. — Ковчежић. — Јавна захвала — Јаван рачун. —